

Artiklen er skrevet til "Slægt & Stavn" og blev bragt i 27. årgang nr. 1, februar 2008

Vær med til at bevare den danske kulturarv!

Billeder har betydning for slægtsforskere, for billeder giver liv til anerne og gør slægtsbøger og hjemmesider interessante. Dødsdatoer kan være vanskelige at finde, når vi kommer op i nyere tid, hvor mobiliteten er høj, og flytning ikke alene sker over sognegrænsen men ofte mellem landsdele.

Hos Dansk KirkegårdsIndex kan du være heldig at finde billeder til din slægtsbog og datoer til din forskning, og du kan selv deltage i arbejdet med at fotografere og registrere hele kirkegårde. På den måde er du med til at bevare et lille stykke af vores kulturarv.

Kulturbevaring

Gravstenene fortæller historien om en egn og i et sogn, og det er vores indtryk, at der ude omkring i landet er en stigende bevidsthed om vigtigheden af at bevare stenene, når fredningstiden udløber.

Der findes ikke et regelsæt, der bestemmer, hvad der skal ske med stenene, når fredningstiden udløber; det er op til det enkelte menighedsråd. Det er vores indtryk, at de unge gravere og de unge medlemmer af menighedsrådene i høj grad ønsker at bevare de gamle sten og gerne gør en ekstra indsats for at finde et lille hjørne på kirkegården til stenene. De ældre har ofte en lidt mere forretningsmæssig holdning til disse emner.

Mange steder har man oprettet fine lapidarier (samlinger af sten), hvor man har kunnet finde plads i et hjørne af kirkegården, og kreativiteten er stor. Nogle steder har man udnyttet arealet effektivt ved at skabe labyrinter med små bøgehække og har placeret stenene på hver sin side af de smalle gangstier. De gamle bevaringsværdige sten er interessante for os som slægtsforskere, for her finder vi dødsdatoer, føde- og dødssteder, ægtefæller og evt. også børn, hvis eksistens vi ikke på forhånd kendte til.

De nyere sten er ikke mindre interessante i relation til kulturarven, men hvis der ikke er særlige kendetegn, eller hvis afdøde ikke var "noget særligt" i sognet, knuses stenen, når der ikke længere betales for vedligeholdelsen. Hvis stenen forinden er blevet fotograferet og gemt på en server, kan billedet i princippet bevares til evig tid - til glæde for lokalhistorikere og slægtsforskere.

Hannes oldeforældres sten på Skærlund Kirkegård i Brande sogn er en undtagelse; Bertel Christensen og hustru var husfolk på de magre sandede jorder og satte sig ikke mange spor i verden, men gravstenen har alligevel stået der siden 1923, bliver nok stående mange år frem og menighedsrådet betaler for vedligeholdelsen; det skyldes bare, at de ikke magter at flytte den store sten med deres lille traktor.

Starten og lidt til

Vi fik hjælp af Per Agerbæk til at lægge den første kirkegård på Internettet, og arbejdede videre med de kirkegårde, vi havde på lager. Sommeren 2006 fik vi tanken om at udbrede konceptet, og at åbne for flere bidragydere, således at det, der startede som "Projekt Gravsten", kunne blive til "Dansk KirkegårdsIndex" (herefter DKI), og blive et landsdækkende arbejde. Vi holdt et velbesøgt møde i Jelling i november 2006 for at udbrede kendskabet til projektet, og for at afdække interessen for det. Vi var overvældede over det store fremmøde og over pressens interesse for vores idé.

Siden november 2006 og, det er i skrivende stund kun et år siden er der tilmeldt og færdigmeldt rigtig mange kirkegårde, og til vores store glæde, er der nu også begyndt at komme gang i nogle af de store københavnske kirkegårde. Tage har taget mod til sig, og er begyndt på Holmens kirkegård, som rummer ca. 10.000 gravsteder! Hanne har hjulpet med at fotografere to afdelinger; men de par tusind billeder er bare en brøkdel af de samlede gravsten på kirkegården. Pia har tastet en masse af stenene på kirkegården, så Tage ikke skal stå med den store kirkegård alene.

Pia har også taget sig af hele Vandfuld Herred mm., Thorkild står for 11 kirkegården i Sæby og omegn og Leif har sammen med sine hjælpere taget sig af det meste af Hammerum Herred. Og dette er bare et lille udsnit af, hvad der er sket på det ene år. Vi håber, denne fremdrift vil gøre sig gældende også i det kommende år.

Hvad er Dansk KirkegårdsIndex?

DKI, der findes på web-adressen <http://stegemueller.dk/dki/> er en samling af links til de mange bidragydere hjemmesider, og det er stedet, hvor du får et overblik over de reservede og færdige kirkegårde, samt over dem, der er undervejs. Det er også stedet, hvor du kan reservere den kirkegård, du vil arbejde med.

Hvordan gør man?

Hvis du ønsker at bidrage, ejer du helt og holdent dit arbejde i form af database og billeder, og vi gør ingen rettigheder gældende i forhold til dette. Du arbejder dig selv frem til resultaterne, som du lægger på din egen hjemmeside.

Der kræves ingen særlige forudsætninger eller særligt udstyr, bortset fra et digitalkamera og lidt ihærdighed (men slægtsforskere er jo per definition ihærdige).

Meget kort fortalt er processen, at man tager gode og skarpe billeder af alle stenene på en kirkegård (start med en lille ern), skriver informationerne fra stenene i et regneark, omdanner regnearkene til små simple filer, der passer i en database og lægger det hele på sin hjemmeside.

Dette er selvfølgelig den meget korte version, men der er faktisk ikke mere magi i det – og så er der selvfølgelig en hel masse arbejde med at tage billederne og at taste informationerne. Selv fotograferer vi en masse kirkegårde om sommeren, hvor vejret (måske) er godt, og så bruger vi den lange vinter til at taste.

Regler?

Vi har kun tre regler, og de er lette at huske:

1. Du skal fotografere alle stenene på kirkegården. Vi ønsker ikke at linke til en side, hvor alle gravsteder med efternavnet Nielsen eller Hansen er fotograferet, mens de øvrige sten er udeladt.
2. Du skal vise billederne af stenene på din hjemmeside, så de besøgende på siden kan hente billedet ned til deres egen computer.
3. Du må ikke vise informationer, der er mindre end 10 år gamle, eller informationer om nulevende, hvis vi skal linke til din hjemmeside (men du skal alligevel fotografere alle stenene; teknikken sørger automatisk for resten). Nogle kan ikke lide denne regel, men vi har drøftet emnet med Datatilsynet, spørgsmålet er vendt i Justitsministeriet og Kirkeministeriet og med Landsarkivar Chr. Jansen på LAV, og ingen myndigheder har fundet anledning til at anse projektet som ulovligt. Fristen er parallel med arkivlovens frist for at se kirkebøger, der alene indeholder oplysninger om afdøde. Vores egen motivation til denne 10-års frist er ikke bundet op på jura og paragraffer; ingen af os ville ønske at se pårørendes gravsted (evt. vores børns) på Internettet 14 dage efter begravelsen. Det forekommer os at være uetisk.

Der er hjælp at hente

Vi er klar over, at mange måske har lyst til at være med, men er tøvende over for at skulle oprette en hjemmeside, og at få det hele til at fungere – det var vi nemlig selv! Vi havde arbejdet med html, men ingen af os vidste noget om databaser, og vores viden om scripts (små programmer) var yderst begrænset, for nu ikke at sige lig 0. Derfor har vi skrevet en udførlig vejledning, der guider dig igennem hele processen. Vejledningen finder du på DKI i højre side. Vi anbefaler, at du skummer hele vejledningen, inden du går i gang.

Vi har allerede lavet alle fejlene, så du behøver ikke lave dem igen. Derfor har vi oprettet et lille Forum, hvor vi har lagt en række tips og tricks. Der er lidt hjælp til alle de mest almindelige problemer, og du kan også stille spørgsmål i Forum. Noget af det, der er værd at mærke sig er, at godt vejr for normal-danskeren ikke nødvendigvis er godt vejr for gravstensfotografen. Det skyldes, at den skarpe sol ofte får de blankpolerede sten til at virke som et spejl, og så kommer man hjem med det nydeligste billede af sine egne ben. Det var jo ikke lige meningen!

En af vores meget flittige bidragydere i det nordjyske var ved at blive gråhåret, da hun skulle lægge sin 1. kirkegård på nettet. Intet ville virke hos hende, selv om det burde. Vi gav lidt telefonisk starthjælp en

søndag, og siden har vi ikke hørt andet fra hende end de mange færdige kirkegårde på nettet. En dag sagde hun i telefonen "...og nu forstår jeg også, *hvorfor* jeg skal gøre det, der står i vejledningen". Det var en god dag!

Her er vi fremme ved den skjulte dagsorden (som så ikke længere er skjult) ved projektet: vi vil gerne vise, at det ikke er svært at oprette en hjemmeside, og vi vil gerne anspore til, at mange flere slægtsforskere tager Internettet i egen hånd og får mulighed for at formidle egne forskningsresultater via Internettet og ikke er begrænset til at søge på andres hjemmesider. Vi ved, at der er så meget viden gemt rundt om på de private computere; det er viden og informationer, der typisk er oparbejdet gennem et langt liv og skrevet ned i otiummet. Tænk hvis noget af denne viden kan blive aktiveret og delt til glæde for mange.

Hjælp hinanden – og husk lokalarkivet.

For nogle kan det måske virke uoverskueligt at gå i gang med det store arbejde, som det trods alt er. Og nogle synes måske heller ikke, at de har alle de færdigheder, der skal til, eller helbredet rækker måske ikke til at gå gang op og gang ned på en kirkegård, og at kravle rundt mellem store gamle træer for lige at få et billede af den sten, der står helt inde i hjørnet. Derfor anbefaler vi, at flere finder sammen, og måske forankrer opgaven hos det pågældende lokalhistoriske arkiv, og så kan man dele opgaverne mellem sig, hvor én tager billeder, én holder grene, der skygger for vigtige datoer, én taster ind i regnearket, en laver databasen og hjemmesiden mv. Det er motiverende at hjælpe hinanden og i fællesskab at få et projekt til at lykkes.

Uanset hvordan du griber det an, så anbefaler vi, at du tager kontakt til lokalarkivet (der jo kunne ligge inde med billeder af allerede sløjfede gravsteder) og til kirken, og til sidst afleverer en kopi af arbejdet til dem. De bliver typisk så glade over, at der er nogle, der har interesseret sig for netop deres område. Ved at aflevere til lokalarkivet har man også sikret sig mod det tilfælde, at man en dag ikke længere selv kan opretholde sin egen hjemmeside.

Til sidst

Vi har kun tilbage at ønske "God arbejdslyst" og "God fornøjelse". Hvis du løber ind i store problemer, så kontakt en af os eller brug Forum for DKI, så kan vi eller en af de mange andre bidragydere nok hjælpe lidt på vej.

Leif Sepstrup og Hanne B. Stegemüller